

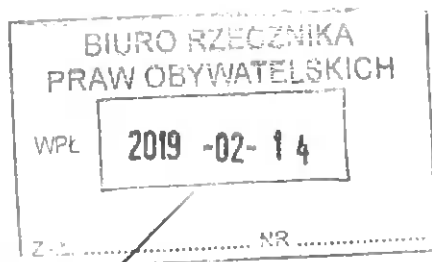

RPW/9840/2019 P
Data: 2019-02-14

MINISTER
NAUKI I SZKOLNICTWA WYŻSZEGO

DN.WEN.072.1.2019

Warszawa, 13 lutego 2019 r.

Pan
Adam Bodnar
Rzecznik Praw Obywatelskich

Stanowmy Panie Rzeczniku,

uprzejmie dziękuję za pismo z dnia 15 stycznia 2019 r., znak: VII.7033.40.2018.AMB i zawarte w nim stanowisko w sprawie przyjętych zasad ustalania listy czasopism naukowych. Z uwagą zapoznałem się z przedstawionymi w piśmie argumentami i wyrażonymi wątpliwościami co do rozwiązań przyjętych w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 7 listopada 2018 r. w sprawie sporządzania wykazów wydawnictw monografii naukowych oraz czasopism naukowych i recenzowanych materiałów z konferencji międzynarodowych (Dz. U. poz. 2152).

Odnosząc się do sformułowanego w piśmie wniosku o zmianę obowiązujących przepisów i uwzględnienie zgłoszonych uwag, uprzejmie wyjaśniam, że w pracach nad rozporządzeniem uwzględniono najwięcej uwag płynących z otoczenia społeczno-gospodarczego w stosunku do wszystkich dotychczasowych rozporządzeń procedowanych przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego w związku z wejściem w życie ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (Dz. U. poz. 1668, z późn. zm.). Po uwzględnieniu uwag środowiska naukowego zmianom uległo ok. 70% zapisów merytorycznych przedłożonego do konsultacji rozporządzenia. To najlepszy dowód na to, że ministerstwo bierze pod uwagę opinie środowiska w tworzeniu nowego prawa.

Odpowiadając na wątpliwości dotyczące zasad ustalania listy czasopism naukowych, w szczególności zarzut nieuwzględniania specyfiki nauki humanistycznych, a także wyrażoną obawę, że przyjęte rozwiązania mogą w efekcie doprowadzić do pojawienia się patologicznych zachowań na rynku wydawnictw naukowych i negatywnie wpłynąć na awans młodych naukowców, zapewniam, że są one nieuzasadnione. Rozporządzenie w sprawie sporządzania wykazów należy czytać łącznie z rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 20 września 2018 r. w sprawie pomocy *de minimis* w ramach programu „Wsparcie dla czasopism naukowych” (Dz. U. poz. 1831 i 2198) - są one bowiem ze sobą nierozzerwalnie złączone. Zakłada się, że program „Wsparcie dla czasopism naukowych” (dalej „WCN”) będzie programem cyklicznym. Co dwa lata w ramach programu pomocą finansową zostanie objętych nawet 500 polskich czasopism naukowych. Znaczącą większość będą stanowiły polskie czasopisma humanistyczne i z zakresu nauk społecznych.

W komunikacie doprecyzującym szczegóły konkursu ogłoszono, że wsparciem zostanie objętych minimum 150 czasopism humanistycznych i minimum 130 czasopism z zakresu nauk społecznych. Należy również mieć na uwadze fakt, że 92 polskie czasopisma z dziedziny nauk społecznych i dziedziny nauk humanistycznych już znajdują się w bazie Scopus, a 83 w bazie Web of Science (spośród których jedynie 32 czasopisma są indeksowane również w bazie Scopus). One również znajdują się w wykazie. Trudno zatem zgodzić się z twierdzeniem, że rozporządzenie nie uwzględnia specyfiki nauk humanistycznych. Co więcej, wsłuchując się w głosy płynące ze środowiska polskich humanistów oraz przedstawicieli nauk społecznych, zdecydowałem o wprowadzeniu możliwości umieszczenia w wykazie czasopism indeksowanych w bazie ERIH+. Z bazy tej – indeksującej właśnie czasopisma naukowe z dziedziny nauk humanistycznych oraz dziedziny nauk społecznych – będą mogli skorzystać eksperci ministra, którzy przygotowują propozycje do wykazu czasopism w poszczególnych dyscyplinach. Należy zauważyć, że obecnie w bazie ERIH+ znajdują się 523 polskie czasopisma naukowe, spośród których 444 nie są zindeksowane w bazie Scopus ani w bazie Web of Science. Ta dodatkowa możliwość poszerzenia wykazu czasopism o pozycje, które nie uzyskają wsparcia finansowego w ramach programu WCN sprawia, że wszystkie istotne polskie czasopisma naukowe z dziedziny nauk humanistycznych i społecznych znajdują się w wykazie czasopism naukowych.

Sygnalizowany w piśmie Pana Rzecznika problem braku w międzynarodowych bazach m. in. polskich czasopism prawniczych, ale także znaczących międzynarodowych czasopism z zakresu np. nauk prawnych, jest mi znany od niemalże roku. Podjęte próby uzyskania od przedstawicieli środowisk prawniczych propozycji międzynarodowej listy lub list czasopism, które mogłyby zostać włączone do wykazu ministra, zakończyły się – co ze smutkiem odnotowuje – niepowodzeniem. Podobne rozmowy prowadzone ze środowiskiem informatyków znalazły swój finał w dołączeniu do wykazu listy CORE, jednak środowisko prawnicze nie wskazało dotąd listy istotnych dla tego środowiska czasopism prawniczych, wskazując jedynie na poszczególne tytuły. Tymczasem, zgodnie z przepisami ww. ustawy – *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*, wykaz czasopism naukowych nie może być utworzony w oparciu o poszczególne tytuły zgłaszane indywidualnie, lecz jedynie w oparciu o czasopisma znajdujące się w jednej z międzynarodowych baz czasopism naukowych o największym zasięgu oraz w oparciu o czasopisma objęte programem ministra WCN – tylko bowiem artykuły z tych czasopism będą mogły być uwzględniane w ewaluacji (art. 265 ust. 9 ustawy).

Apele środowiska prawniczego o indywidualne dodawanie do wykazu czasopism poszczególnych tytułów świadczą więc o braku zrozumienia przepisów rangi ustawowej. Co więcej – na etapie konsultacji społecznych treści ustawy *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* – środowisko prawnicze nie protestowało przeciwko takiemu brzmieniu art. 265 ust. 9. Niezależnie od powyższego, również specyfika nauk prawnych i wzorców publikacji naukowych dominujących w tej dyscyplinie naukowej została uwzględniona przy formułowaniu zasad tworzenia wykazu czasopism, właśnie dzięki już wspomnianej możliwości włączenia do wykazu także polskich czasopism indeksowanych w bazie ERIH+.

Należy dodać, że wymóg publikowania tekstów w otwartym dostępie nie stanowi bariery w uzyskaniu finansowania w ramach programu WCN. Założeniem programu jest bowiem, by czasopisma, które są przedmiotem projektów finansowanych w tym programie, po jego zakończeniu (a nie w chwili ubiegania się o środki) upowszechniały artykuły

naukowe zamieszczone w czasopiśmie w trybie otwartego dostępu w Internecie nie później niż w terminie 6 miesięcy od wydania numeru, w sposób bezpłatny i bez technicznych ograniczeń. Wymóg publikowania w otwartym dostępie związany jest z uzyskiwaniem przez beneficjentów wsparcia finansowego ze środków publicznych budżetu państwa. Jestem zdania, że podatnik nie powinien dwukrotnie płacić za to samo dobro lub usługę, a tak byłoby w sytuacji, gdyby czasopisma – uzyskawszy wsparcie finansowe w ramach WCN – pobierały dodatkowo opłaty za dostęp do publikowanych w nich artykułów.

Uprzejmie wyjaśniam, że program WCN ma charakter programu ciągłego, który będzie powtarzany w odstępach dwuletnich. Oznacza to, że czasopisma będące beneficjentami pierwszej edycji tego programu będą mogły aplikować o finansowanie w latach następnych.

Odnosząc się do stwierdzenia, że liczba czasopism objętych programem WCN jest nieproporcjonalna do liczby osób potencjalnie zainteresowanych publikacją, uprzejmie informuje, że analizy przeprowadzone przez ekspertów MNiSW wskazują wyraźnie, że jest to liczba wystarczająca. W początkowej wersji program WCN miał obejmować 250 czasopism, ale - po uwzględnieniu postulatów zgłaszanych przez środowisko naukowe oraz po uważnej lekturze analiz dostarczonych przez ekspertów - zdecydowałem o rozszerzeniu zasięgu programu na 500 czasopism.

Nie mogę zgodzić się również ze stwierdzeniem, że rozporządzenie nie precyzuje zasad sporządzenia wykazu wydawnictw publikujących recenzowane monografie naukowe i zakazuje składania wniosków w tym zakresie. Pierwszy wykaz, który ukazał się 18 stycznia 2019 r., został sporządzony w oparciu o propozycję przygotowaną przez zespół 15 naukowców, przedstawicieli różnych dziedzin nauki, specjalistów w zakresie bibliometrii i funkcjonowania polskiego rynku wydawnictw naukowych. Wykaz ten będzie jednak uzupełniany przez Komisję Ewaluacji Nauki – nowy organ doradczy ministra, który rozpocznie swoją kadencję w marcu 2019 roku. To właśnie do Komisji Ewaluacji Nauki przedstawiciele wydawnictw, które jeszcze nie znalazły się w wykazie wydawców monografii naukowych, będą mogli składać wnioski o uzupełnienie wykazu.

W świetle przedstawionych wyjaśnień i argumentów, zarzuty jakoby przyjęte regulacje mogły wpłynąć na zahamowanie prowadzenia ważnych w perspektywie polskiej badań naukowych, prowadzić do likwidacji szeregu renomowanych krajowych czasopism naukowych i powodować patologie na rynku wydawniczym spowodowane brakiem transparentnych procedur tworzenia list wydawców, należy uznać za nieprawdziwe.

Nie podzielam również zarzutu, że zaproponowane rozwiązania wpłyną na ograniczenie możliwości awansu naukowego młodych naukowców, którzy - z uwagi na przedmiot prowadzonych badań i brak możliwości opublikowania ich wyników w czasopismach z wykazu - zostaną wykluczeni z grona osób mogących uzyskać stopień naukowy doktora czy doktora habilitowanego. Należy podkreślić, że na gruncie dotychczasowych zasad nadawania stopnia doktora, również obowiązywały warunki związane z dorobkiem publikacyjnym odnoszące się do list czasopism. Dotyczyło to zarówno stopnia doktora (przepis art. 11 ust. 2 ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki odnosi warunek dotyczący dorobku publikacyjnego do wykazu czasopism naukowych, ogłoszonego na podstawie uchylonej ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o zasadach finansowania nauki), jak i stopnia doktora habilitowanego

(rozporządzenie z dnia 1 września 2011 r. w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego zawiera warunki dotyczące publikacji artykułów w czasopismach indeksowanych w międzynarodowych bazach czasopism). Nowy wykaz czasopism będzie zawierał dużo więcej czasopism niż wykaz z 2017 r., a ponadto, wymogi publikacyjne związane z nadaniem stopnia doktora są elastyczne – zamiast artykułu w czasopiśmie z wykazu może to być nawet autorstwo rozdziału w monografii naukowej opublikowanej przez wydawnictwo znajdujące się w ministerialnym wykazie (np. wydawnictwo uczelniane). Co więcej, dla postępowań wszczynanych od października 2019 r. do grudnia 2020 r. przewidziane są dodatkowe możliwości spełnienia warunku publikacyjnego (opisane szczegółowo w art. 179 ust. 6 ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. *Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (Dz. U. poz. 1669 i z 2019 r. poz. 39)). Warto również podnieść w tym miejscu fakt, że wymogi dotyczące dorobku naukowego w przypadku stopnia doktora habilitowanego odnoszą się do wykazów, natomiast nie wskazują one, że całość dorobku musi koniecznie być publikowana w czasopismach czy wydawnictwach z wykazu, ale jedynie jego część (użyte w treści przepisu sformułowanie „w tym” formułuje w tym zakresie przecież jedynie wymóg minimum). Biorąc pod uwagę przedstawione wcześniej wyjaśnienia związane z planami dotyczącymi poszerzenia wykazów, tym bardziej zarzut blokowania awansu naukowego należy uznać za niezasadny.

Sporządzenie wykazu wydawnictw monografii naukowych oraz wykazu czasopism naukowych i recenzowanych materiałów z konferencji międzynarodowych jest ważnym krokiem w kierunku podnoszenia jakości polskiej nauki. Dlatego wyrażam nadzieję, że przedstawione informacje i argumenty wyjaśniają wątpliwości zgłoszone przez Pana Rzecznika.

z wyrazami szacunku
Jarosław Gowin
Jarosław GOWIN

MINISTERSTWO
NAUKI I SZKOLNICTWA WYŻSZEGO
ul. Wspólna 1/3, 00-529 Warszawa

ON.WEN.072.1.2019.AW

795330 14.02.2019 50

Pan Adam Bocnar
Rzecznik Praw Obywatelskich
al. Solidarności 77
00-090 Warszawa

BUREAU RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH	
WPL	2019 -02- 14
ZAL.	NR